

La confraria de Sant Joan i de l'Ascensió d'Argentona (1724)

HÉCTOR LÓPEZ SILVA

Argentona, una vila en creixement

Durant el segle XVIII, com succeí a altres poblacions, la vila d'Argentona experimentà un fort creixement. Així, l'any 1708 la vila comptava amb 144 cases, equivalents a uns 600 habitants; el 1719 la xifra d'habitants era de 642. Ja a finals de segle, l'any 1787, s'hi comptabilitzaven un total de 1.064 habitants. Fruit d'aquest creixement poblacional, la vila experimentà també dues etapes de creixement urbanístic, la primera la que va dels anys 1700 a 1725; i la segona la dels anys 1747-1771.¹

Aquest creixement féu que, a finals de segle, fos descrita de la següent forma:

La habitan 400 vecinos, en una Iglesia Parroquial, con su Rector y algunos beneficiados. Tiene tres oratorios públicos, algunas ermitas, un hospital, una hermosa plaza y dos fuentes públicas. [...] El terreno de su partido es arenisco y monturoso, menos por la parte del mar, que todo es llano, pero fértil por los muchos arroyos y fuentes que lo riegan. Produce trigo, cebada, garbanzos, judías y toda especie de legumbres, hortaliza y fruta. También se ejercitan en la pesca de sardina y anchova [...] Hay también fábricas de lienzos, listonería, aguardi-

ente y de cuerdas de vihuela.²

La fusió de dues administracions, o la legalització d'una nova confraria

Les confraries, durant tota l'època moderna, foren un dels espais socialitzadors, així com un dels eixos vertebradors de la societat del seu temps. En aquest sentit, no podem pas obviar l'existència d'aquest entramat associatiu, encarregat d'aplegar oficis (les confraries de caràcter gremial), i d'aplegar devots d'una advocació particular (les anomenades confraries devocionals). En el cas de la confraria de Sant Joan Baptista i de l'Ascensió, ens trobem davant d'una del segon tipus, per bé que també compartia una característica amb les confraries gremials: la d'aplegar una part de la població que, en aquest cas, tenia una característica comuna: la manca del títol de mestre d'un ofici.

L'any 1724, el reverend Lluís Sala, prevere i vicari perpetu de l'església parroquial de Sant Julià d'Argentona, Joan Vinyals, pagès i obrer de la parròquia de Sant Julià, juntament amb el doctor en medicina Josep Comas, Francesc Reymir, Josep Marc, Joan Mauri i Miquel Crosses, tots regidors de la vila d'Argentona; Josep Cabanyes i Llorenç Bellot, administradors de Sant Joan; Vicenç Castells i Josep Ros i Cruells, administradors de l'Ascensió; acompanyats d'Anton Cabanyes, Josep Calopa,

Llorenç Boet, Jaume Vinyals, Josep Saborit, Jaume Riudemeia, Joan Anglada, Narcís i Joan Castells, Joan Reniu, Joan i Josep Bova, Francesc Itxart, Bartomeu Rossell, Joan Ribas, Fèlix Reniu, Joan Martí, Francesc Freginals, Dionís Garau, Nicolau Fornells, Pere Jaume Güells, Joan Freginals, Salvador Reniu, Julià Martí, Francesc Freginals, Narcís Güells, Francesc Reniu, Joan i Francesc Mosterós, Bartomeu Costa, Joan i Francesc Novell, Francesc Lladó, Joan Quintana, Francesc Igrasó, Josep Daviu, Bartomeu Puig, Josep Bramon, Josep Llentiscar, Pau Novell, Martí Cassanyes, Joan Garau, Jaume Tunyí, Joan Mauri, Joan Casanovas, Jaume Rovira, Esteve Viver, Salvador Gili, Antic Mosterós, Josep Costa, Pere Freixes, Bartomeu Reniu, Sebastià Ros, Josep Elias, Pau i Jaume Pujol, Pere Anton Riudemeia, Julià Portell, Jaume i Pau Moyó, i Bartomeu Garau, tots fadrins habitants a Argentona, sol·licitaven del bisbe de Barcelona la unificació de les administracions de Sant Joan Baptista i de l'Ascensió.³

D'acord amb els sol·licitants, des de «temps molt antic», s'havia concedit als fadrins d'Argentona l'administració de la capella de Sant Joan Baptista, així com l'administració de l'Ascensió, si bé aquesta última no estava assignada a cap capella ni altar. Per aquest motiu, i considerant que

1. SUBIÑÀ I COLL, Enric: «El creixement urbanístic d'Argentona durant el segle XVIII» dins *El desenvolupament urbanístic dels pobles del Maresme. XI trobada d'entitats de recerca local i comarcal del Maresme*. Mataró: edició de l'Arxiu Comarcal del Maresme, 2017; pàgs. 129-136; pàgs. 129-130.

2. *Atlante español, o descripción de todo el Reyno de España*. Tom VII. Mataró: edició facsímil de la Caixa d'Estalvis Laietana, 1968; pàgs. 99-101.

3. Arxiu Diocesà de Barcelona (ADB): *Registre Comunionum*, vol. 75, foli 274v.

la divisió dels fadrins de la vila en dues administracions era poc convenient, demanaven al bisbe que unís ambdues administracions en una de sola, creant així una confraria «a títol del gloriós Sant Joan Baptista y de la Assensió».⁴

No ens ha d'estranyar que existís una confraria on s'apleguessin tots els fadrins, és a dir, aquells joves que o bé no havien obtingut el títol de mestre, o bé encara no s'havien casat, d'una població. És el cas de la confraria de Santa Magdalena de Mataró, a la qual s'havien d'inscriure tots aquells joves que no haguessin assolit el títol de mestre, o que no haguessin estat admesos en altres confraries. En aquest sentit, doncs, la confraria de Santa Magdalena, igual que succeiria amb la de Sant Joan Baptista i l'Ascensió, serviria per aplegar i vertebrar tots aquells joves i adolescents que encara no haguessin accedit a l'edat adulta.⁵

Acompanyant aquesta sollicitud, hi havia les «constitucions, ordinacions y prerrogatives» que regirien la confraria, és a dir: els estatuts que havien de marcar-ne el funcionament. La primera d'aquestes ordinacions establí que l'administració de la confraria havia de recaure sempre sobre els «naturals y fills de dit terme de Argentona». Per tal de saber qui complia amb aquesta prerrogativa, i com feien administracions establertes a la parròquia, s'havia de donar a conèixer públicament quan tot el poble es trobés dintre l'església. En aquesta primera ordinació, també es recollia l'obligació d'haver de donar «bo

y lleal compte» al rector i obrers de la parròquia. En la segona ordinació, quedava recollida la quantitat que havien de pagar les persones que volguessin entrar a formar-ne part (quatre sous), així com la quota anual (dos sous), aplicadora tant als fadrins «naturals com los forasters».⁶

Després d'haver recollit aquestes ordinacions, de caràcter organitzatiu, es passaven a aplegar totes aquelles ordinacions vinculades amb les funcions religioses de la confraria. Així, es deixava per escrit com s'havia d'actuar quan algun confrare estigués malalt. En cas que se li hagués d'administrar el viàtic, els administradors de la confraria anirien «ab quatre atxes» acompanyant al Santíssim Sagrament fins a la casa del confrare. El mateix succeïa en cas de mort. Els administradors eren els encarregats de dur les quatre atxes que acompanyaven el cadàver del confrare. Tanmateix, també s'establí que es faria celebrar un cantar per l'ànima del

difunt a la capella de Sant Joan, donant al rector de la parròquia 16 sous per fer aquesta celebració.⁷

Una altra d'aquestes ordinacions tenia a veure amb la participació de la confraria en les processons organitzades per la parròquia. En aquest sentit, es recollia que calia que els administradors anessin amb la bandera de la confraria i amb quatre atxes a totes les processons a les quals tinguessin l'obligació de participar.⁸

Dintre de les ordinacions, també es recollien les celebracions pròpies de la confraria. Així, s'establí que per les diades de sant Joan de juny, d'agost i de Nadal, es faria celebrar un ofici en honor al sant patró de la confraria, en l'altar de la seva propietat. Així mateix, s'afegia que, el dia abans, s'havia de fer celebrar el rès de completes. Quant a la celebració de l'Ascensió, es demanava poder continuar distribuint candel·les per l'església durant l'ofertori, com s'havia fet fins a aquell moment.⁹

Església parroquial d'Argentona cap el 1930.
Postal Casabella.
Arxiu: Enric Subià

4. *Ibidem*, folis 274v-274r.

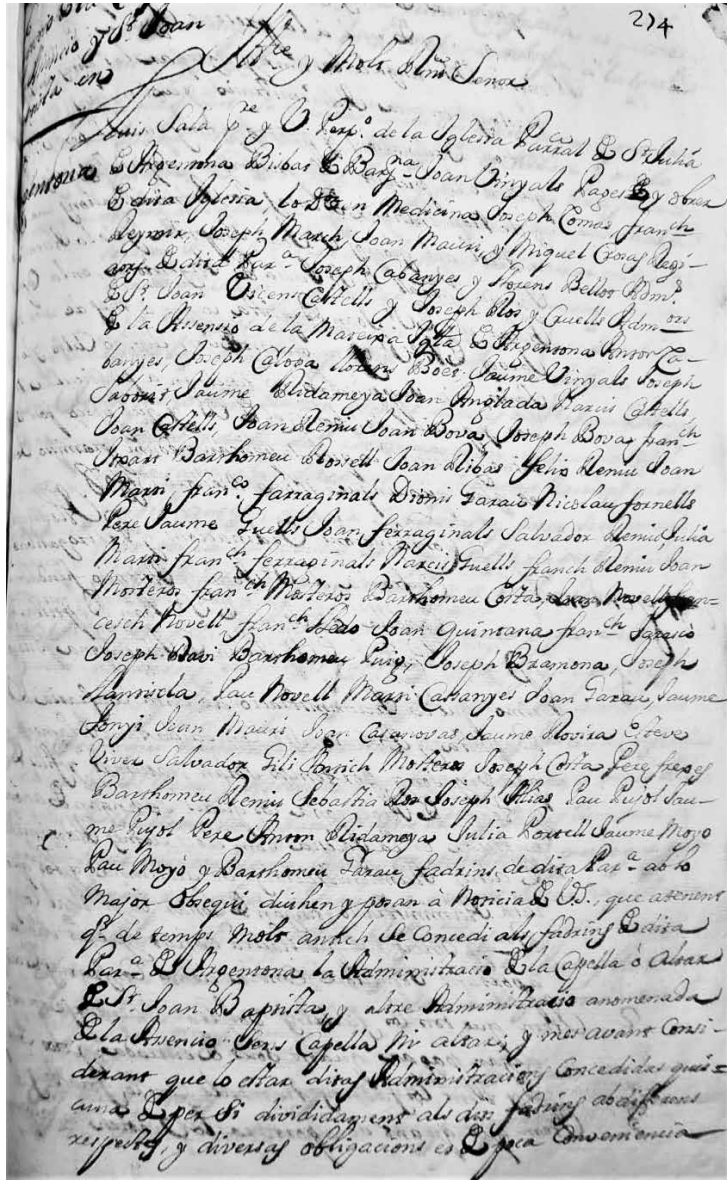
5. GIMÉNEZ I BLASCO, Joan: *Mataró en la Catalunya del segle XVII. Un microcosmos en moviment*. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana, 2001, p. 358-359.

6. *Ibidem*, foli 274r.

7. *Ibidem*, folis 274r-275v.

8. *Ibidem*, folis 275v-275r.

9. *Ibidem*, foli 275v.

Arxiu Diocesà de Barcelona: *Registre Comunium*, vol. 75, foli 274r

Després d’haver recollit quines havien de ser les celebracions pròpies de la confraria, així com la participació d’aquesta en les grans festivitats de la parròquia, trobem dues ordinacions que fan referència, de nou, a l’apartat econòmic d’aquesta. La primera d’aquestes ordinacions ens indica que qual-sevol dispendi que s’hagués de fer, fos en benefici de la confraria o de l’altar i la capella, havia de comptar amb el vistiplau tant del rector com dels obrers de la parrò-

quia. La segona ordinació indica quan s’havia de passar el bací de la confraria durant les captes dintre l’església, tot indicant que havia d’anar «immediatament després [del] de Sant Domingo».¹⁰

L’última de les ordinacions recollia que, si un confrare deixava de pagar els dos sous anuals, en concepte de quota, durant un any, aquell confrare quedava privat de totes les prerrogatives i sufragis propis de la confraria, fins que no pagués, com a dona-

tiu, la suma que devia.¹¹

Un cop presentada la petició i revisades les ordinacions proposades, el vicari general de la diòcesi, en data 23 de novembre de 1724, va procedir a autoritzar la unió d’ambdues administracions, el que implicava el naixement de la confraria de Sant Joan i l’Ascensió.¹²

Conclusió

Així, i un cop deixat clar que només els fadrins naturals d’Argentona en podrien ser els administradors, es passava a detallar la resta d’ordinacions de la confraria de Sant Joan Baptista i de l’Ascensió. D’aquesta forma, quedaven recollides les principals festivitats organitzades per la confraria: les celebracions de sant Joan per juny, agost i Nadal; i la celebració de l’Ascensió. A més, la confraria també participava en les processons organitzades pel rector de Sant Julià, anant-hi els administradors amb la bandera de la confraria.

I, finalment, no podem obviar les formes de recaptar diners que tenia la confraria. Hem vist com, per tal de poder ser-ne membre, s’havia de pagar una taxa de quatre sous; a més, de forma anual, tots els confreres havien de pagar dos sous en concepte de quota. D’aquí provenien les entrades fixes de diners. Però també hem vist com es demanava poder captar dintre l’església parroquial amb un bací durant les festivitats organitzades per la parròquia. Un últim apunt és el referent a aquelles persones que no paguessin la quota durant un any. En cas de no pagar-la, s’esperava d’ella que fes un donatiu per tal de poder ser tornat a

10. *Ibidem*, foli 275v.

11. *Ibidem*, foli 275r.

12. *Ibidem*, folis 275r-276v.

admetre dintre la confraria.

Bibliografia

Registre Comunium, vol. 75 (Arxiu Diocesà de Barcelona).
Atlante español, o descripción de todo el Reyno de España. Tom VII. Mataró: facsímil de la

Caixa d'Estalvis Laietana, 1968.

GIMÉNEZ I BLASCO, Joan: *Mataró en la Catalunya del segle XVII. Un microcosmos en moviment*. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana, 2001.

SUBIÑÀ I COLL, Enric: «El crei-

xement urbanístic d'Argentona Durant el segle XVIII» dins *El desenvolupament urbanístic dels pobles del Maresme. XI trobada d'entitats de recerca local i comarcal del Maresme*. Mataró: Arxiu Comarcal del Maresme, 2017.

ARXIU | Revista *fulls* del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró

ENRIC SUBIÑÀ

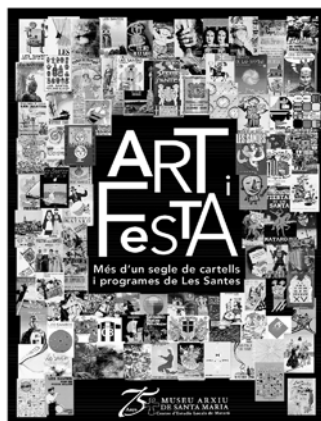
FULLS, la revista quadrimestral del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró, naixia l'abril del 1978, i quaranta-un anys més tard ja s'ha publicat el número 130. *FULLS* són avui una publicació de referència. No solament per a la història de Mataró i el Maresme, sinó, també per a la història global del país. Han tractat i tracten temes d'arqueologia, d'història, en totes les seves accepcions, d'història de l'art, d'arquitectura, d'educació, de música, de literatura, de folklore, de festes... I són incorporats a internet. Satisfacció perquè la revista ha donat a conèixer fons de l'Arxiu de Santa Maria, en especial els fons de l'Arxiu d'imatges, i ha documentat una part de l'obra de la basílica de Santa Maria i moltes peces exposades al seu museu.

Es fa ressò puntual i crític de les notícies en l'àmbit del patrimoni cultural mataroní i comarcal. Conté estudis, especialment de les èpoques medieval, moderna i contemporània. I també articles de documentació i recursos. Per la seva constància, la seva qualitat i el seu to divulgatiu, és una revista definitivament consolidada, referència bàsica per a la historiogra-

fia mataronina.

En el seu n° 129 hi ha publicat un article de Francesc Costa, "La Transformació: de Joan Paulino Batlle Mas a Juan Biale Massé", on aprofundeix en la biografia d'aquest argentoní actualitzant, aclarint i puntualitzant diversos aspectes de la mateixa manifestats a l'article "Joan Biale Massé.

Un argentoní que va triomfar a l'Argentina" de Diego Arcos, publicat a la revista *fonts* n°83, de juliol de 2020. Amb el permís de l'autor i del Museu Arxiu de Sta. Maria a través del seu director, el reproduïm en aquest número per tal que els nostres lectors puguin llegir i contrastar ambdós articles.

ESTUDIS

FRANCESC FORN I SALVÀ
1652, l'any de la pesta a Mataró

JOSEP ESTRUCH TRAITÉ
Notícia de l'exvot del berganís goleta Sebastiano ofert a la Mare de Déu de la Cisa pel capità Pau Lloveras i Riera a final del segle XIX

MANUEL CUSACHS I CORREDOR
Antonio Diaz Garcia Conde (1914-1976). Un mataroní d'adopció que triomfà com a compositor de cinema a Mèxic (I)

FULLS/130

del Museu Arxiu de Santa Maria

Mataró, juny 2021